

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования Республики Тыва

Управление образования администрации Каа-Хемского района

МБОУ СОШ с. Бурен-Хем

СОГЛАСОВАНО

ЗВР

/Ховалыг К.С./

УТВЕРЖДЕНО

Директор

/Бичекей А.А./

Приказ №1/3

от « 30 » августа 2025 года

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

курса внеурочной деятельности «Мой родной язык / Торээн дылым»

для обучающихся 4 «Б» класса

Составила: учитель начальных классов
Багай-оол С.А.

Бурен-Хем 2025

Тайылбыр бижик

«Торээн дылым» деп немелде ооредилге программазын 4-ку класска дараазында саавыыр бижиктерге даянып кылган:

1. Эге школага болгаш кол ниити өөрөдилгеге Россия Федерациязынын оорөдилге болгаш эртем яамызынын сумелээн бижинге даянып, Федералдыг куруненин оорөдилге стандарттарынын негелдезинге кичээлден дашкаар ажил-чорудулганы организаастаарынын дугайында саавыырның негелдезинге дүүштүр кылган.
2. Тыва Республиканын оорөдилге болгаш эртем яамызы болгаш Национал школа хогжудер институттун сумелээни-биле.
3. Муниципалдыг бюджеттен хамаарылгалыг ниити билигнин Бурен-Хем ортумак школазынын кичээлден дашкаар немелде өөрөдилге планында бадылаан.

Школанын класстан дашкаар немелде оорөдилге планын езугаар чылда 34 шак болур. Неделяда 1 шак кордунген.

4-ку класска тыва дылга «Торээн дылым» деп кичээлден дашкаар ажилдаар эртемнин программазын куруне стандарттарынга дууштур тургускан.

«Торээн дылым» - тыва дылды оорениринге теория болгаш практика талазы-биле чугула ужурдузалыг бир кезээ болур.

4-ку класска «Торээн дылым»деп кичээлден дашкаар ажилдаар эртемнин **кол сорулгазы:**

- литературлуг дылдын нормаларын сагыырын хайгаараары, оларны хажыда бээр чоруктар- биле демисежири база аас болгаш бижимел чугаанын ажыглалын чурумчудары хамааржыр. База ол ышкаш:
- литературлуг дылдың нормаларынга чаңчыктырар, оларның сөс курлавырын байыдар болгаш чугаазының культуразын бедидер;
  - оларның логиктиг боданыышкын болгаш чугаазын сайзырадыр;
  - төрээн дылынга камныг болгаш хандыкшылдыг болурунга кижизидер, дылдың байлаан шингээдип алырынга өөреникчилерниң сонuurгалын күштелдирер;
  - өөреникчилерни боттары боданып өөрениринге чаңчыктырар;
  - шын, меделдиг, аянныг номчуурунуң мергежилдерин сайзырадыр.

Программаның утказы

Торээн дыл — кижилерниң аразында харылзажырының чугула чепсээ болур дылдың амыдыралга илереттинери азы хереглеттинери болур.

Дылдың, бүгү-ле байлактарын, дүрүмнерин чаңгыс кижиниң долузу-биле шингээдип алыры болдунмас. Ынчалза-даа дылдың, ниити, хүн бүрүде эң-не нептереңгей ажыглаттынар нормаларын — сөстөрни шын ажыглаарын, адаарын, морфологтуг болгаш синтаксистиг нормаларын — оореникчи бүрүзү билген турар ужурлуг.

Чугаа культуразы дээрге дыл эртеминиң бир адыры болур болгаш ол төөгүнүң кандыг-бир тодаргай үезинде улустун чугаа амыдыралын шинчилеп өөренир база эртем ёзу- биле дылды ажыглаарының дүрүмнерин доктаадып тодарадыр. Ийи талазында, төөгүнүң кандыг-бир тодаргай үезинде бир ниитилелдин (улустун) чугаазының культуразы; ол болза адаарының, ударениениң, сөстөрни ажыглаарының, хевирлерни тургузарының сөс каттыжышкыннарын болгаш домактарны тургузарының нормаларын барымдаалаарын хажытпазы болур. Чугааның нормалыг болурунга ооң хажык чогу тодаргайы, арыы база хамааржыр. Бижимел чугаа культуразыга орфография болгаш пунктуацияның дүрүмнерин сагыыры база кирер. Культурлуг сайзырангай чугаа дээрге ооң сөстөриниң хөй янзы байлаа, грамматиктиг конструкцияларның хөй янзыларын ажыглаары, чурумалдыг аргаларның дээштии, бодалдарны шын дес-дараалай тургусканы болур.

Чугаа культуразының төвүнде норма туруп турар. Норма дээрге дылдың аргаларын чугаага ажыглап чаңчыкканы, дылдың аргаларын чугаага кижиниң ажыглаарын чурумчудар дүрүмнер болур. «Дыл — ол болза: а) дылдың бүдүжү (азы системазы), ооң эге кезектериниң, категорияларның, системаларының иштики организациязы; б) төөгүде тывылган, улам ыңай сайзыраар норма; в) дылды, ооң бүдүжүн болгаш нормазын билир, оларның боттарының бодалдарын, күзел-чүткүлүн, сагыш-сеткилин илередир чугааны тургузар дээш харылзажып турар кижилерниң дыл талазы-биле ажыл чорудулгазы болур» (Кодухов В. И. Общее языкознание. М.: Высшая школа, 1974, ар. 121). Норма болза дылдың үндезин шынарларының бирээзи дээрзин ында айыткан.

Норма — дылдың хүлээлгелерин чедишкинниг күүседиринге херек. Ынчангаш норма дээрге, улам тодаргай чугаалаарга, дылда бар бооп турар адаарының, сөстөрниң, хевирлерниң, сөс каттыжышкыннарының, домактарның янзыларындан эң нептерээн болгаш дыл практикасында турумчаан, ажыглап чаңчыккан, дылдың функцияларын эң эки боттандырарыга таарымчалыг янзылары литературлуг дылдың (чугааның) нормалары болур. Норма турум, быжыг-даа болза, дылдың төөгүлүг хөгжүлдезинде өскерли берип болур. Амыдыралдың кандыг-бир үе чадазында дылдың элементилери чергелешкек (кайызы- даа хереглеттингир) нормалар туруп болур.

Литературлуг тыва дылдың нормалары колдуунда быжыккан деп чугаалап болур. Ынчалза-даа диалектилерниң салдары-биле база анаа аас чугааның чамдык онзагай чүүлдериниң чылдагааны-биле литературлуг дылдың нормаларын хажыда бээр таварылгалар ховар эвес.

Ынчангаш, «Торээн дылым» деп класстан дашкаар ажылдын кол сорулгазынга литературлуг дылдың

нормаларын сагыырын хайгаараары, оларны хажыда бээр чоруктар-биле демисежири база аас болгаш бижимел чугаанын ажыглалын чурумчудары хамааржыр.

База ол ышкаш:

- өөреникчилерни литературлуг дылдың нормаларына чаңчыктырар, оларның сөс курлавырын байыдар болгаш чугаазының культуразын бедидер;
- оларның логиктиг боданыышкын болгаш чугаазын сайзырадыр;
- төрөөн дылынга камныг болгаш хандыкшылдыг болурунга кижизидер, дылдың байлаан шиңгээди алырынга өөреникчилерниң сонuurгалын күштелдирер;
- өөреникчилерни боттары боданып өөрениринге чаңчыктырар;
- шын, меделдиг, аянныг номчуурунуң мергежилдерин сайзырадыр.

Предметтиг түңнелдер:

- тыва дылдың теориялыг билиглери;
- төрөөн чериниң төөгүзү;
- тыва дылдың тывылганы;
- тыва дылдың адырларына янзы-бүрү интеллектуалдыг оюннарның билиглери (лексика, фонетика, грамматика)

мөзү-шынары бедик, бот-сайзыраңгай чогаадыкчы кылдыр ажылдап өөрөнгени;

- ада-өгбезиниң төөгүзүн, чаагай чаңчылдарын билип чоруур кылдыр хевирлээри;
- тыва чоннуң, күрүнениң төлээзи кылдыр санап, ооң улусчу ужурларын сагып, салгап кижизидери;
- төрөөн чуртунга, ие дылынга, чонунга хумагалыг, ынак болур;
- бодунуң үзел-бодалын бот-тодарадып, бот-углап, бот-сайзырадып билир;
- чаа билиглер шиңгээдип алырын медреселдиги-биле угаап билир;
- патриотчу тура-соруктуг, күш-ажылга ынак, эртем-билигге чүткүлдүг, кадык амыдыралдыг болур.

- чүге өөренириниң сорулгаларын билип, ону янзы-бүрү аргалар-биле чедип алырын билир;
  - чидиг айтырыгларны чогаадыкчы арга-биле дилеп тывары;
  - кылыр чүүлүн сорулгазының аайы-биле күүседип, планнап, доозуп билир;
  - өөрөнгөн чүүлдерин системажыдып билир;
  - янзы-бүрү медээ алыр чүүлдерни тып билири (словарьлар, номнар, интернет четкизинде сайтылар, энциклопедиялар, библиотека, картотека, номчулга залы...)
  - кижиги бүрүзүнүң бодалын дыңнап, чөпшээрежи, эдип билири;
  - коллективтиг ажылдажылга үезинде кылыр чүүлүн хуваап, демнежи, юодунуң үлүүн кирип, бот-боттарын хынажып билири;
  - тыва дылдың өске эртемнер-биле холбаалыын болгаш ооң ужур-утказын билири;
  - тыва дылга хамаарышкан билиглерин билдиги ажыглап, бедик чугаа культуралыг болур.

КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИКТИГ ЧИЖЕК ПЛАННААШКЫНЫ

Чылда - 34 шак, неделяда - 1 шак.

№	Програм- маның кезээ	Кичээл- дин те- мазы	Теманың утказы	Өөредилгениң ажыл-чорудулгазы	Ша- гы, хүнү	Ажыглаар материалдар
1.	Катап- таашкын	Тываның ыдыктыг	Домак. Ооң чугула кежигүннери.	Өөреникчилерниң чогаадыкчы интеллектуалдыг шаан, бар курла- вырын, сонуургалын төрөөн ды- лынга	1	Борис Чюдюк «Эмнээр, дом- наар аржааннар- лыг, эртинелиг, эргим Тывам» Кызыл, 2007ч., ар.71-74.
2.		аржаан суглары. Тож у ко- жуун	Домактың ийиги черге кежигүннери. Сөс ка- тыжышкыннары	болгаш улусчу уjurларга даянып тургаш «Домак» деп те- маны бүрүнү- биле билиндирип сайзырадыр.	1	
3.	Сөзүглел.	Чылдың	Тоожушкун болгаш	Айтырыглар ёзугаар сөзүглелди	1	А.А. Алдын-оол

	Катап- таашкын	үелери- «Частың ыры»	чурумал уткалыг сөзүглелдер. Чугаа сайзырадылгазы.	дамчыдары. Тоожушкун уткалыг сөзүглел тургузарын оюн дамчы- штыр чедип алыр.		«Эдертиглер чыындызы 1-3 класстарга» Кызыл, 1982ч., ар.74.
4.		«Күзүн»			1	
5.	Катап-	Хуул-	Үннер болгаш	Иллюстрациялыг тайылбыр дуза- зы-биле	1	Хөвөңмей Ой- дан-

6.	таашкын	гаазын саннар	үжүктөр. Слог. Сөстү көжүрери. Сөстүң фо- нетиктиг сайгарылга- зы.	үн-үжүктүң ылгавырын, саннар дузазы- биле слог чарып көжүрерин, фонетиктиг сайга- рылганы оюн-биле дамчыштыр ханы билиндирер.	1	оол «Чап- танчыг Уран- маа» Кызыл, 2006ч., ар.6, «Те мунга- ным»
7.		Ажык эвес үн- нерниң онзагайы	Ажык эвес үннерни дакпырлап бижииринге бот ажыл чорудары.	Кымны? чүнү? кымнын? чүнүң? кымга? чүге? кандыг? чүлүг? деп айтырыгларның дузазы-биле сөс отрузунга <i>нн, тт, кк, зз</i> дээн чижектиг ажык эвес үннерни шын бижирин, шын дыңнаарын ханы билиндирип, чогаадыкчы бот ажылдышын күүседирин чедип алыр.	1	Методиктиг ду- заламчы «Шагаа байырлалының ёзу- чаңчылдары» Кызыл, 2022ч., ар.26, «Шагаа- ның оюннары».
8.		Мээң төрүттүн ген айым	Сөске чымчак демдек (ь) демдеглээри. Чыл- дың айлары.	Орус дылдан үлегерлеп алган, ты- ва дылче очулдуртунмас чымчак демдектиг сөстөрни чылдың айла- рынга даянып билиндирер. Үле-	1	Сюжеттиг чу- рукка «Чунгула- ашкын» деп чу-

9.	Быжыгла ашкын	Сөзүглел ди шын дыңнап,	Эдертиг.	1. Коллектив-биле тургускан план ёзугаар эдертигни бижиирин би- линдирер.	2	А.А. Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы 1-3
----	--------------------------	-------------------------------	----------	---	---	---

10.		сактып бижип өөре- ниил!		2. Сөзүглелдин утказын билип алырынга дузалаар айтырыгларны тургузар.		класстарга» Кызыл, 1982ч., ар.65, «Ары»
11.	Катап- таашкын	Хойлуг кижи ка- ас, Инек- тиг кижиге тодуг	Төрөл сөстөр. Сөстүң тургузуу. Чогаадылга, өскертилге кожумак-тары. «Хөй уткалыг сөстөр» деп теманы кысказы- биле катаптаары.	Үлегер домакты ажыглап, аңаа даянып «Төрөл сөстөр», «Кожу-мактар» деп темаларны ханы билиндирип быжыглаар.	2	Ооржак Делгер-оол «Хензиг-бейлер» Кызыл, 1993ч., ар.30, ыры «Кадарар мен»
12.				Айтырыглар дузазы-биле төрөл сөстөрнү шын тып билирин база оң сөс тургузуун шын сайгара-рын чедип алыр. Хөй уткалыг сөстөрнүң уткаларының ылгалын хайгаараары.	1	
13.						
14.	Домак болгаш сөзүглел. Чогаа- дыкчы бот ажыл	Тываның байлаа	Грамматиктиг сайгарылгалыг диктант.	Сөзүглелдин аразында тудуш харылзаалыг домак бүрүзүн шын дыңнап бижиирин чедип алыр. Бердинген грамматиктиг даалганы шын шингээди алырын хынаар.	1	А.А. Алдын-оол «Диктантылар чыындызы» Кызыл, 2010ч., ар.121.

15.	Домак болгаш сөзүглел. Кичээл та-	Тываның эм- оьтттары	Нарын сөстөр. Дазылы кызырылган нарын сөстөр дугайында билг.	Домактар бөдүүн болгаш нарын болур. Нарын домак ийи домактан тургустунар, домак бүрүзү кол сөс болгаш сөглөкчилерлиг болур дээрзин	1	Ооржак Делгер-оол «Хензиг- бей» Кызыл, 1993ч., ар.42, «Киш- кулаа»
16.	ныжылга		Нарын домак. Чагырышпаан нарын до- мак.	билиндирер, олар бот- боттарынга хамаарышпас, дең эр- гелиг, үн аянны- биле каттыжарын тайылбырлаар.	1	
17.	Домак болгаш сөзүглел. Проект кичээл	Эмнээр, домнаар аржаан- нарлыг, эртинелиг, эргим Тывам. Кызыл кожуун	Чаңгыс аймак кежи- гүннерлиг домактар. Чаңгыс аймак кежи- гүннерниң холбажыр аргалары.	Эвилел чок болгаш <i>а, ынчалза- даа, болгаш, биле</i> деп эвилелдер- биле каттышкан чаңгыс аймак ке- жигүннерден база санаар үн аяны- биле каттышкан домактарны би- линдирип быжыглаар, оларны би- жик демдектерин салыр чурумун тускай схемага көргүзүп тайылбырлаар. Кызыл кожууннуң девискээринде турар эмниг аржааннарны билин- дирип төлевилел ажылын чогаа- дып кылырын чедип алыр.	1	Борис Чюдюк «Эмнээр, дом- наар аржаанар- лыг, эртинелиг, эргим Тывам» Кызыл, 2007ч., ар.55-58.

18.	Домак. Та-	Ирей, ка-дай биле	Адалга дугайында ниити билиг.	Диалог болгаш дорт чугаалыг домактарны быжыглап, оларга би-	1	Методиктиг ду-залакчы «Шагаа
19.	ныжылга кичээл	Алдын кушкаш	Диалог.	жик демдектерин салырын хай- гаараары. Тоолга даянып «Диалог» деп теманы ханы билинди- рер.	1	байырлалының ёзу-чаңчылдары» Кызыл, 2021ч., ар.13.
20.	Домак. Хыналда ажыл кичээли	Шугум чазаарда шыгаа, Шуугаар беттинде бодан.	Хыналда диктант. Частырыглар–биле ажыл.	Сөзүглелдин номчулгазын кичэ- энгейлиг дыңнап бижиирин, дорт чугаалыг болгаш диалог домакта- рын ылгап шын бижиирин чедип алыр. Ажылда частырыгларны илере- дип, оларны дүрүмгө даянып эде- ри.	1	А.А. Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы 1-3 класстарга», Кызыл, 1982ч., ар.73, «Катчы-лар»
21.	Морфоло- гия. Ка- тап- таашкын.	Суг куштары	Чүве ады. Чаңгыстың болгаш хөйнуң са- нында чүве аттарының падежтерге өскерлири.	«Чүве ады» деп теманы суг куштарынга тургускан кроссворд- ка даянып ханы катаптап билин- дирер, оларның падежтерге өскер- лирин быжыглаар.	1	А.А. Алдын-оол «Бодуң номчу» Кызыл, 2004ч., ар.68, «Кажар

22.	Чүве ады		Орус дылдан үлегер- леп алган сөстөрнүн падежтерге өскерлири.	Куштарга ки- жиге ажыктын, оларны хумага- лыг боорунга болгаш камгалаа- рынга кыска дыңнадыглар кылы- рын чедип алып.	1	кушкаш» Ооржак Делгер- оол «Хензиг- бейлер» Кызыл, 1993ч., ар.11, «Свето- фор»
-----	-----------------	--	---	---	---	--

23.	Морфоло- гия. Ка- тап- таашкын.	Чалгаа чорба, Кежээ чору.	Демдек адының чүве аттары-биле холбаазы. Демдек аттарының тургузуун сайгарары. Укталган болгаш ук- талбаан демдек атта- ры, удурланышкак болгаш чоок уткалыг демдек аттары.	Чүвелернүн ылгавыр демдектерин сөстөрнүн өске сөстөрдөн ылгап билирин, чоок болгаш удурла- нышкак уткалыг демдек аттарын шын тып билирин болгаш уктал- ган, укталбаан демдек аттарын ха- ны билиндирер. Чогаадыкчы бот ажылды күштелдирер. Демдек ады-биле илереттинген сөглекчи- лиг домактар- биле ниити таны- штырылга (Мээң <u>авам чараш.</u> – Мээң чараш <u>авам ырлаан</u>) чогаа- дыр болгаш оларның сайгарылга- зын күүседир.	1	Хөвөңмей Ой- дан- оол «Чап- танчыг Уран- маа» Кызыл, 2006ч., ар.11, «Күзел»
24.	Демдек ады				1	

25 - 26.	Морфоло- гия. Ка- тап- таашкын. Ат орну	«Ийи күске»	Бирги, ийиги арынның ат оруннарының па- дежтерге өскерлири. Ол, олар деп үшкү арынның ат орунна- рының падежтерге өскерлири.	Ат орну, ооң утказы, оларның арыннарга болгаш падежтерге өскерлирин ханы быжыглап ка- таптаар. Ат оруннарын чугаага шын ажыглаарын чедип алыр. Саннар кирген үлегер домактар, тывызыктар, тоолдар тып дыңнадыгны кылыр.	2	Тыва тоолдар. Аксагалдай ашак, Кызыл, 1992ч., ар.13.
----------------	--	----------------	--	--	---	---

27. 28.	Морфоло- гия. Ка- тап- таашкын. Кылыг сөзү	Эмнээр, домнаар аржаанна рлыг, эртинели г, эргим Тывам. Бай- Тайга кожуун.	Кылыг сөзүнүң үелер- ге, арыннарга, саннар- га өскерлирин быжыглаар. Кылыг сөзүнүң дужа- ал болгаш даар хевир- лерин катаптаары.	Өөренип эрткен «Кылыг сөзү» деп теманы долузу-биле быжыглап ханы билиндирер. Бай-Тайга кожуунуң девискээрин- де аржааннар-биле таныжып, аңаа даянып кылыг сөзүнүң арынна- рын, саннарын тып билирин чедип алыр. Тып алган кылыг сөстөрүн дужаал, даар хевиринче өскертип бижиирин билиндирер.	2	Борис Чюдюк «Эмнээр, дом- наар ажааннар- лыг, эртинелиг, эргим Тывам», Кызыл, 2007ч., ар.11-25. Бай- Тайга кожуун
------------	---	---	--	--	---	---

29.	Морфоло- Кичээл та- ныжылга	Наречие- нин онза- гайы.	Наречие – ийиги чер- гениң кижигүнү болур чугаа кезээ..	Наречие – өсерилбес чугаа кезээ дээрзин билиндирер. Наречиениң утказы болгаш айты- рыглары, ону чугаага шын ажыглаарын билиндирер. Чурук- ка харылзаалыг чугааны шын тур- гузуп бижиирин чедип алыр. До- макка ооң ролюн тодарадып билирин билиндирер.	1	А.А. Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы 1-3 класстарга», Кызыл, 1982ч., ар.87, «Аңгыр»
30. 31.	Морфоло- гия. Хы- налда ажыл кичээли	Тываның ыяш үнүште- ри. Шын дыңнап, бижип өөренин-	Хыналда диктант. Частырыглар-биле ажыл.	Сөзүглелди кичээнгейлиг шын дыңнап, дүрген темп-биле бижи- ирин, сөзүглелдин даалгаларын чедимчелиг күүседирин чедип алыр. Ажылда частырыгларны илереди- ри болгаш оларны дүрүмнерге да-	2	А.А. Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы 1-3 класстарга», Кызыл, 1982ч., ар.19, «Чодураа»

32.	Быжыгла ашкын	Шагааны оюннары.	Домак. Сөс тургузуун быжыглаары.	Бүдүн чылда өөренип эрткен темаларын оюн дамчыштыр быжыглаары. Схемалар-биле ажылды күштелдирип быжыглаар. Домакта сөстөрнүң аразында харылзаазын тодарадып билирин ба- за оларның айтырыглар дузазы- биле харылзаазын илергейлээрин чедип алыр.	1	Методиктиг дузаламчы «Шагаа байырлалының ёзучаңчылдары», Кызыл, 2022ч.
33.	Катаптаашкын. Хыналда ажыл кичээли	Чодураа катап үнүп келген.	Өөредиглиг эдертиг.	Коллектив-биле тургускан план ёзугаар эдертигни бижиирин билдиндирер. Сөзүглелдин утказын билип алырынга дузалаар айтырыгларны тургузар.	1	А.А. Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы 1-3 класстарга», Кызыл, 1982ч., ар.82.
34.	Катаптаашкын. Түннел кичээл	Кызыл хоорайның кайгамчыктыг тураскаалдары	Чугаа кезектериниң дугайында өөрөнгенин түннээри.	Экскурсия үезинде көргөн, билген чүүлүнге даянып чугаа кезектериниң талазы-биле сайгарылгаларны шын кылып билири, ону чугаага шын ажыглап чогаадыг бижиирин чедип алыр	1	Хоорайже экскурсия (башкы боду билир)

*4-кү класска класстан дашкаар «Төрээн дылым – эртинэ-байлаам» өөредилгэ кичээлдериниң календарь- тематиктиг планнаашкынын тургузуп тура ужур-утказы дөмей темаларны бөлүктөп өөрөдир арганы ажыглап, бөлүктээн. Ынчангаш «Адалгалыг домактар» деп теманы программаның «Домак» деп кезээнде «Ирей, кадай биле Алдын кушкаш» темада домак кежигүннерин өөрөнгөн соонда улаштыр киирген. «Дорт чугаалыг домактар» деп тема «Төрээн дылым – эртинэ-байлаам» кичээлдериниң программасынче кирбейн барган.

«Демдек ады-биле илереттинген сөглөкчилиг домактар (чижээ, Мээң авам чараш. – Мээң чараш авам ырлаан)» деп тема-биле таныжылганы домактың чугула кежигүннерин өөрөнип тургаш, сайгарылгалар үезинде чедип алып. Айыт- тынган тема эге класстарның «Тыва дыл» программасында чок-даа болза, хыналда ажылдарда сайгарар домактар аразында ындыг домактар база таваржып турар апарганын барымдаалап, уругларны олар-биле таныштырар сорулга- биле ук программаже киирген.

Өөрөдилгэ-методиктиг хандырылгазы:

1. «Башкы» журналы
2. А.А. Алдын-оол «Диктантылар чыындызы».
3. .А.Алдын-оол «Эдертиглер чыындызы»
4. 4-ку класска тыва дыл ному